

Mooijman melkt 14.000 kilo per koe en fokte al acht tientonniers

Compact voeren, zand en betrouwbare stieren

Met een rollend jaargemiddelde van 13.730 kilo melk bij de 153 koeien behoort de familie Mooijman uit Westerwijtwerd (GR) tot de topmelkers van Nederland. Deze bijzondere productie stijgt bovendien nog altijd sterk. Bijzonder is ook de hoge gemiddelde leeftijd van vijf jaar en vijf maanden van de veestapel. Het bedrijf bracht al acht tientonniers voort.

Daags na het publiceren van de CRV-jaarstatistiek heeft Wim Mooijman juist weer melkcontrole gehad. De 128 melkgevende dieren hebben maar liefst 47,7 kilo melk geproduceerd bij een lactatielengte van 188 dagen (de vorige keer was het zelfs 48,7 kilo). „We zijn in december begonnen met driemaal daags melken. Vorig jaar rond deze tijd zaten we nog 10 kilo lager”, aldus Wim. Omdat die lagere meting nog meeteelt in de huidige statistiek, maar na de verwerking van meest recente MPR niet meer, blijkt het rollend jaargemiddelde enkele dagen later al verder te zijn gestegen tot 14.075 kilo melk.

Onafhankelijk voeradvies

Mooijman molk jarenlang tussen de 9.000 en 10.000 kilo melk per koe. De productie is gaan stijgen, nadat de nieuwe stal in 2012 in gebruik werd genomen. „We boerden er een half jaar in en zijn toen met onafhankelijk voeradviseur Les Vegter in contact gekomen”, vertelt Wim. „We waren niet tevreden met de productie en onze toenmalige adviseur wilde eigenlijk niet veranderen, omdat het ook niet slecht ging. Overigens heb ik het altijd raar

gevonden dat bij de grootste kostenpost de adviseur ook de verkoper is.” Het gewijzigde voerregime maakte direct verschil. „We gingen naar hoogwaardiger en goedkoper voer. Het ureum ging bijvoorbeeld uit het voer onder het mom van ‘dat is kunst mest en geen voer’.” De onafhankelijke adviseur deed zijn kennis over hoogproductieve melkveerantsoenen in Israël en Amerika op en legde zich later ook toe op het compact voeren, dat in Denemarken is ontwikkeld. Mooijman was in eerste instantie wat terughoudend, ‘zo van eerst zien en dan geloven’. Maar het resultaat liegt er niet om, al blijft het soms ook opletten. „Als het ineens koud wordt, kan de spijsvertering soms stilvallen en we voeren veel zetmeel en dus hopen de gassen zich dan op. We proberen plotselinge koude dan ook te voorkomen, door bijvoorbeeld de gordijnen van de stal dicht te doen.”

Compact voeren

De familie Mooijman voert de koeien al twintig jaar een gemengd rantsoen en met de komst van de nieuwe melkstal vorig jaar waren de krachtvoerboxen dan ook verleden

tijd. „Vechtboxen noemen we die, er is nu veel meer rust in de stal”, stelt Wims vader Ton Mooijman. De koeien krijgen overigens wel standaard 1,5 kilo eiwitbrok in de melkstal, aangevuld met maximaal 2,5 kilo opstartbrok voor de verse en hoogproductieve koeien. Het gemengde rantsoen bestaat uit 70 procent gras en 30 procent maïs, 5,5 kilo ontsloten tarwe, 3,5 kilo maïsmeel, 2 kilo raap en 1 kilo grasbrok. En uiteraard water. „Compact voeren heeft als voordeel dat de koeien er geen krachtvoer uit kunnen selecteren”, stelt Wim. Hij laadt ‘s avonds het krachtvoer en water, zodat het product kan inweken. De volgende ochtend komen de ruwvoerders erbij, waarbij het mengen met het ingeweekte product voor een maximale ‘plak’ zorgt. Mooijman vertelt dat er die ochtend maar een paar koeien naar het voerhek kwamen bij het voeren. „Dat bewijst dat ze echt niet kunnen selecteren en er dus de hele dag hetzelfde voer voor het voerhek ligt.” Een lasagnekuil van de eerste, tweede en derde snede met 945 VEM, een ruw eiwit van 180 en 40 procent droge stof vormt de basis van het rantsoen. Mooijman laat alles hakselen, de eerste snede vrij droog – ‘anders

In het uit 2012 stammende nieuwe staldeel lopen de koeien op een W5-welzijnsvloer en ligt er zand in de ligboxen.

wordt het te pittig’ – en de latere sneden iets vochtiger. De veehouders maaien het gras vrij jong voor een betere verteerbaarheid „om zo meer kilo’s droge stof in de koe te krijgen.”

Boerderijmelk

Met een waarde die het laatste halfjaar boven de 1,8 ligt, is de voerefficiëntie zeer hoog. „We hebben een oudere veestapel, dus de dieren hoeven niet veel meer te groeien en we hebben zand in de boxen, ze liggen veel”, verklaart Wim. Hard melken is volgens vader en zoon lastig met weidegang te combineren, dus de koeien blijven jaarrond opgestald. „De latere sneden zijn ook veel beter als je niet weid”, stelt Ton. „Het jongvee gaat wel naar buiten, dan ‘breken’ ze wat.” De Mooijmannen leveren de melk aan A-ware en dan via de melkstream ‘Boerderijmelk’,

wat onder andere inhoudt dat de koeien Vlog-gecertificeerd voer moeten krijgen. Dat betekent dat een product als soja duurder wordt. Mede om die reden hebben ze deze herfst grasbrok gemaakt. „We zitten met 78 hectare ruim in de grond en vragen ons voortdurend af hoe we kunnen oogsten wat we ook kunnen gebruiken”, stelt Wim, „anders hebben we te veel gras.”

Visgraat binnenmelker

Naast het rantsoen is uiteraard ook het driemaal daags melken van invloed op de hoge productie. „Om een hogere productie per koe te realiseren met behoud van de gezondheid – we zaten al eens boven de 40 kilo bij tweemaal daags melken – zijn we gaan denken en berekeneerden we dat we de avondmelking zouden kunnen uitbesteden”, zegt Wim. „De

arbeidsinvulling is weliswaar een punt, maar je hebt meer mensen die kunnen melken, de melkstal is ergonomisch prettig en het melken is dus niet belastend”, vult zijn vader aan. Ze molken tot vorig jaar in een 2 x 6-stands visgraat melkstal, waar ze op een gegeven moment 1,8 miljoen liter in molken. Vorig jaar kochten ze echter een tweedehands melkstal, die ze bij de vorige eigenaar in Oost-Nederland demonteerden en thuis zelf weer opbouwden. Een 26-stands binnenmelker met onderdelen van verschillende merken erin. Wim is altijd al gecharmeerd geweest van het visgraattype. „Je ziet dan veel van de koe, dus of de uier goed gevuld is, maar ook de pens en afscheiding aan de staart.” Wim koos niet voor robots, omdat hij het contact met de koeien belangrijk noemt, evenals de operationele kosten. Bovendien was bij de bouw van de nieuwe stal al de

Bedrijfsgegevens

Ton (60) en Magda (57) vormen met zoon Wim (31) de maatschap Mooijman in Westerwijtwerd (GR). Wim woont samen met Suzan (28) en Sef (1) op de boerderij, terwijl zijn ouders in het dorp wonen. De maatschap molk 160 koeien en is door de fosfaatwetgeving gekrompen naar 145 koeien, terwijl ze ruimte hebben voor 180 tot 190 stuks melkvee. Het rollend jaargemiddelde over het afgelopen boekjaar bedroeg 13.730 kilo melk met 3,71 procent vet en 3,31 procent eiwit, goed voor een economisch jaarresultaat van 2.819 euro. De maatschap houdt 75 stuks jongvee en reali-

seert daarmee een vervanging van 19 procent. Het diverse stiergebruik bestaat uit Malcolm, Malando, Malki, Bagolino, Mogul, Repairman, Impression, Buckstar, Commander, Madiba, Brewmaster, Doorman, Jordan, Control, Disclosure, Diction, Prince en eigen stieren. Daarnaast komt 35 procent onder een Belgische Blauwe. „Als ik zie op wat voor koeien een Belg moet, kan ik daar niet aan wennen”, constateert Ton met pijn in het hart. De melkkoeken krijgen een compact rantsoen, terwijl er voor de droge koeien een mengkuil is met daarin gras, maïs, droge kuil, stro en water (38 procent

droge stof). De kalveren krijgen koemelk verstrekt met de melk-taxi en worden gedurende een half jaar op stro gehuisvest. De maatschap heeft 70 hectare grond in eigendom en beschikt daarnaast over zo’n 8 hectare op basis van gebruikersverklaringen. Ze verbouwen 10,5 hectare maïs, 4 hectare winter tarwe en voor de rest gras en doen het meeste landwerk zelf, waaronder ook ploegen, kopeggen en granen zaaien. Tot 1999 boerde de familie in Zuid-Holland, waar ze de melk aan Campina leverden. Na de verhuizing waren ze echter niet welkom bij Friesland Coberco Dairy Foods, zodat ze bij DOC Kaas terecht kwamen. Toen A-ware zich opwierp, zijn ze direct ingestapt en nu leveren ze daar ‘Boerderijmelk’.

De koeien worden sinds vorig jaar in een tweedehands 26-stands visgraat binnenmelker gemolken.

Wim en Ton Mooijman melken ook beste dochters van eigen stieren, zoals deze Elsje 207 (Bl. Jotan (Jotan × Talent) × Dominator × Talent).

Compact voeren betekent dat het krachtvoer (grasbrok en ontsloten tarwe) en het water al een dag van tevoren worden geladen, zodat het product kan inweken.

Om ze vlot te kunnen voeren, maakt Mooijman eens per drie maanden een mengkuil voor de droge koeien.

keuze gemaakt voor conventioneel melken. De koeien worden om 5.00 uur, 13.00 uur en 21.00 uur gemolken, waarbij de avondmelking wordt uitbesteed, evenals de helft van de middagmelkingen. Verantwoordelijk zijn vier jonge mensen uit de regio. „Het welslagen staat of valt met goede mensen.”

Zandligboxen

De melkstal met oplopende wachtruimte en oprijfhek is op zo'n 15 meter afstand van de in 2012 verlengde stal gebouwd. De reden is een oude mestkelder naast de oude stal. Mooijman besloot deze ruimte te overkapen en zo een opslagloods te creëren, om de melkstal ernaast te plaatsen. Jaren eerder, in 1999, waren Ton en Magda Mooijman met hun kinderen en zestig koeien vanuit het Zuid-Hollandse Alphen aan den Rijn op dit bestaande Groningse melkveebedrijf neer-

gestreken. Begin jaren tachtig had Ton het bedrijf van zijn al bijna gestopte schoonvader overgenomen, wat Ton parten speelde bij de start van de melkquotering. Hij begon noodgedwongen met slechts 157.000 kilo melk, maar wist het bedrijf toch langzaam uit te bouwen. Omdat het bedrijf slecht was verkaveld, besloot de familie uiteindelijk naar het noorden te verkassen.

De koeien lopen tegenwoordig in het nieuwe staldeel, terwijl het oude nog ruimte biedt voor een uitbreiding in stuks vee. In het nieuwe deel ligt er zand in de ligboxen. „We hebben daarvoor in Canada rondgekeken en juist ook op bedrijven waar het niet goed werkte. Daarvan hebben we geleerd dat de spoelgoot achter de stal bijvoorbeeld diep en niet te breed moet zijn, anders krijg je geen stroomsnelheid en bezinkt het zand te snel”, vertelt Wim. Het zand en de mest komen achter de stal in een bezinkput, waarna de

mest naar de silo gaat en het zand er een paar keer per jaar wordt uitgeschept en over het land wordt gereden. „We hebben in Canada ook een zandscheider gezien, maar dat betekende vooral heel veel kosten”, zegt Ton. Het zand dat in de stal ligt, komt uit de vaargeul tussen Lauwersoog en Schiermonnikoog en is ontzilt. „We hebben een keer zand uit de Eemshaven gehad met stukjes oud hout erin en we hadden direct een paar koeien met uierontsteking”, vertelt Ton. Op de zandkwaliteit wordt dan ook niet bespaard. Per jaar komen er een dertigtal vrachten à 300 euro op het bedrijf. „Dus we zitten op een kleine halve cent strooiselkosten”, berekent Wim. „Je hebt verder wat extra slijtage van onderdelen, maar dat weegt lang niet op tegen de voordelen.”

Levensduur

Het zand is niet alleen goed voor een hoge productie, maar ook voor een hoge levensduur. De gemiddelde leeftijd van de aanwezige dieren bedraagt vijf jaar en vijf maanden en op het bedrijf werden al 21 honderdtonners gefokt, waarvan maar liefst acht ook de barrière van 10.000 kilo vet en eiwit wisten te slechten. „Dat is nog moeilijker dan de huidige hoge productie”, denkt Wim. Overigens zijn de koeien niet alleen hoogproductief en duurzaam, maar ook nog eens fraai met een exterieurgemiddelde van 84 punten en wisten maar liefst elf koeien inmiddels de excellentstatus te bereiken. De levensproductie kon nog verder omhoog, als niet de fosfaatrechten roet in het eten zouden gooien. „We hebben toch vroegtijdig afscheid van koeien moeten nemen. Door het fosfaat ga je wat anders boeren; als ze minder geven, moeten ze maar eerder weg”, stelt Ton. „Afgelopen week is er nog een koe met 88.000 kilo melk op de teller vertrokken. Ze was na een jaar nog niet drachtig, maar gaf nog wel 36 kilo melk. Maar dat is wel tien kilo onder het gemiddelde”, legt hij uit. De inmiddels 16,5 jaar oude en excellente Rita 16 (Rudolph × Marconi) maakte bijna drie jaar geleden de 10.000 kilo vet en eiwit al vol en loopt nog wel altijd in het koppel.

„Ze geeft nog 10.000 kilo melk en kost ons dus in wezen 4.000 kilo, want in haar plaats zou ook een gemiddelde koe kunnen staan. Dat ze toch nog niet weggaat, is een stukje liefhebberij.” De koe zit bijna op 150.000 kilo melk en eerder leverde Boss Iron-dochter Blauw 157 die prestatie al. „Ze had het qua vitaliteit in zich om de 200.000 kilo melk te halen, maar werd helaas niet meer drachtig.”

Triple-A

„We werken al van begin af aan met aAa en dat heeft een heel grote invloed”, verklaart Ton de hoge kwaliteit van de veestapel. „Ik weet nog dat na de eerste paringen de bovenlijn direct goed was, er waren geen koeien meer met een deuk op de lendenen. Ik heb nooit naar de hoogste Inet-stieren gekeken, het eerste is dat de code een beetje klopt en de koe in balans is.” „We willen eigenlijk zwaar bemeten koeien die in balans zijn, die kunnen langdurig veel produceren”, vult Wim aan. „We hebben ook vaarzen die te weinig melk op papier hebben, maar dat zijn wel dieren met genoeg 'code 1' erin, dus vrouwelijke dieren. Er loopt bijvoorbeeld een Mr. Burns (aAa: 234, red.) uit een Shottle (aAa: 243, red.) die niet in balans is. Daar hebben we weer een Talent (aAa: 156, red.) uit en die geeft als vaars bijna 15.000 kilo melk met een lactatiewaarde van 124.” Bij Mooijman zijn er inderdaad nog steeds jonge dieren van de meer dan twintig jaar geleden geboren stier Talent, er zitten zelfs nog rietjes van in het vat, terwijl ze er inmiddels ook al de eerste honderdtonners van hebben. En er wordt ook een vaars van Starleader (geboren in 1990) gemolken met een lactatiewaarde van 110, uit een Talent. Ton en Wim zijn voorzichtig met de introductie van nieuwe stieren, maar blijven ze gebruiken als ze goed werk hebben geleverd. Ze gebruiken alleen dochtergeteste stieren en letten daarbij op de aAa-code. „We doen niks met genomics”, stelt Wim, „je mist hooguit één keer een stap in de genetische vooruitgang, maar we komen echt niet steeds verder achterop. Sterker nog, we hebben juist minder missers en dat is des te belangrijker

nu we minder jongvee aanhouden.” „De genomicsrace is een 'crazy race', het is gewoon een wedstrijd tussen KI's”, vindt Ton.

Gehalten

Mooijman maakte in het verleden met succes veel gebruik van Semex-stieren. Een stier waarvan op verzoek sperma is geïmporteerd, is Wallaceview Aladdin (Allen × Rudolph) met aAa-code 546. „Hij vererfde veel melk en matige benen in Canada, maar wij hadden geen slechte benen van Allen en Rudolph, dus we durfden dat wel aan en we hebben er inmiddels beste koeien van”, aldus Wim. De stierkeus in het verleden heeft volgens de mannen echter ook in wat lagere gehalten geresulteerd. „We proberen daar bij de stierkeuze rekening mee te houden, maar dat is nog niet zo eenvoudig”, vindt Wim. De veehouders betrekken sperma van ver-

schillende leveranciers en maken daarnaast al jaren met succes gebruik van eigen stieren. Ze insemineren 'koe-afhankelijk': sommige koeien worden snel weer geïnsemineerd, terwijl er bij sommige andere wel 200 dagen wordt gewacht. De tussenkalf tijd bedraagt 434 dagen en het inseminatiegetal 2,17. „Vervetting was in de oude situatie meer een probleem; bij drie keer daags melken zijn ze duidelijk persistenter. Een voordeel daarvan overigens is dat een koe die niet drachtig wordt, bij afvoer toch nog goed geld opbrengt.”

Tekst: Anne Hiemstra

Beeld: Susan Rexwinkel, Els Korsten

Heeft u vragen en/of opmerkingen neem dan contact op met onze redactie via redactie@melkvee.nl of tel 0314 – 62 64 38

Rita 16 (Rudolph × Marconi) produceerde al zo'n 12.000 kilo vet en eiwit en loopt nog altijd in het koppel.

De nog zeer jeugdig ogende Blauw 206 (Shottle × Rudolph) produceerde toch al meer dan 100.000 kilo melk.